MWONGOZO KUSAHIHISHA - KIDATO CHA KWANZA MUHULA WA TATU– 2023

INSHA ALAMA 20

Lazima mtahiniwa aanze kwa mdokezo
Mawazo katika kisa cha mtahiniwa lazima yalingane na mdokezo
Azingatie nafsi na wakati
Insha iwe na kichwa

UFAHAMU-ALAMA-20

a) Shairi hili ni la arudhi aina ya tarbia (alama 2)
b) Shairi hili lina beti tisa (alama 1)
c) Eleza vina vya beti za kwanza mbili. (alama 2)
Ubeti 1
Wa,ma,
Wa,ma,
Wa,ma
Ni,di.
Ubeti 2
Ka, na,
Ka, na,
Ka, na,
Ni, di.
d) Shairi hili lina kibwagizo . Kwa sababu mshororo wa mwiisho unarudiwarudiwa kutoka ubeti hadi ubetiau kimalizio (alama 2)
e) Taja aina nne za mavazi ambazo msanii ana kashifu. (alama 4)
Long`i zinazobana
Long`I zinazoonyesha chupi
Nguo fupi isiyofunika magoti
Nguo wazi kitovuni.
Skati fupi zinazobana zenye mikato ya ajabu
Nguo zinazoacha maziwa nje
f) Chema chajiuza, kibaya chajitembeza. (alama 2)
Msichana mrembo sio lazima avae mavazi ya kumkosesha heshima ili aonekane na apendeze. Uzuri wake utaonekana hata akivaa nguo za heshima
g) Umbo la shairi. (alama 4)
-Lina beti tisa
-mishororo minne kwa kila ubeti
-lina mizani nane katika ukwapi na nane katika utao

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes

- lina vipande viwili ukwapi na utao
- lina vina vya ndani na nje

h) maana ya maneno kama yalivyotumika katika shairi. (alama)

i) staha- heshima

ii) ashiki-tamaa

iii) twatafutani- tunatafuta nini

MATUMIZI YA LUGHA C: (alama 35)

a) sifa mbili za irabu **i** (al2)
irabu ya mbele
irabu ya juu
mdomo umetandazwa

b) vipasuo vya ufizi (al2)
/t/,/d/

c) Silabi ni pigo moja la tamshi
(al1)

d)
(Al2)
i. Maktaba - tatu
ii. Mwanafunzi - nne

e) neno moja lenye sauti mwambatano (al1)
Mbwa, jangwa ngoma

f) Fulana iliyofumwa ni nyekundu

g) Hakiki sentensi
Tata- sio rahisi kueleweka
- fujo

Dada –ndugu wa kike

h) vipashio vine vya lugha. (al2)
sauti

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes

silabi
neno
sentensi

i) majitu marefu yalianguka pu! (al2)

j) Mzazi ataenda mjini.
N T E

k) viambishi katika sentensi. (al2)
Nilikimbia
Ni- nafsi
li-wakati
kimbi.-mzizi
a-kiishio

l) matumizi mawili ya mkwaju (/).
-kuonyesha maana ya neno au
-kutenga shilingi na senti
-kuandika tarehe (al2)

m) ngeli za. (al 3)
i. Mbuyu U-I
ii. Kifaru A-WA, KI-VI
iii. Chai I-I,I-ZI

n) (al1)
Huko ndiko alikopatikana.
Hapo ndipo alipopatikana
Humo ndimo alimopatikana

o) Mimi nitapenda mtoto mtiifu(a 1)

p) Andika wingi wa:
(al2)
Mtoto ataenda shuleni.
Watoto wataenda shuleni

q) Kanusha
(al1)
Nitaruka kamba.
Sitaruka kamba

r)
Mbegu mkulima nyingi amepanda.
(al 2)
Mkulima amepanda mbegu nyingi

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes

Teacher.co.ke

SEHEMU D:ISIMUJAMII. [alama 10]

a) maana ya sajili ya lugha. [alama 2]

Ni mitindo mbalimbali ya matumizi ya lugha ile moja

b) Taja mambo manne yanayosababisha kuibuka kwa sajili tofauti. [alama 4]

-muktadha
-mada
-uhusiano
-jinsia
-umri
-lengo
-hali

c) sifa nne za sajili ya sokoni. (alama 4)

-msamiati maalum wa kibiashara-pesa, bei, ghali,
-lugha huwa changamfu nay a kupendeza.
-lugha huwa ya kushawishi wanunuzi.
-Utohozi hutumiwa.kastoma
-Kuna kuchanganya ndimi- vyenyewe ni fresh
- Kuna kuhamisha ndimi. Fair prices
- Huwa na mzaha mwingi- mali ya kuongeza furaha na mapenzi nyumbani
- Huwa na sarufi legevu

SEHEMU YA E FASIHI

a) aina mbili za fasihi (alama 2)

Fasihi simulizi ni fasihi inayowasilishwa kwa njia yam domo.
Fasihi andishi ni inayowasilishwa kwa maandishi.

b) E nne za mtambaji bora (alama 4)

-kuwa na ubunifu wa juu
-kuijua hadhira yake na mahitaji yake
-kuielewa na kuimudu lugha ya hadhira yake.
- kuyaelewa mazingira ya hadhira yake ili kutoa mifano mwafaka.
-kuwa jasiri wa kuweza kuzungumza hadhira
-kuujua utamadani wa hadhira yake ili kuepuka miiko.
-kuwa mcheshi

c) aina mbili za ngano (alama 2)

Ngano za wanyama
Ngano za mtanziko
Ngano za mashujaa
Ngano za mazimwi
Ngano za kiayari

d) sifa tatu za fasihi simulizi (alama 4)

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes

- Huwa ina utendaji
- Huwa ni hai
- Lazima iwe na mtendaji
- Huwa na mahali maalum pa kutendea
- Ni mali ya jamii
- Huwa na wakati maalum ya kuwasilishia

e) aina tatu ya wahusika katika fasihi simulizi. (alama 3)

- Wahusika wanyama
- Wahusika binadamu
- Wahusika vitu
- Wahusika mazimwi
- Fanani hadhira

Download this and other FREE materials from https://teacher.co.ke/notes

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes